

Vlaams
Parlement

ingediend op **386** (2019-2020) – Nr. 2
9 juli 2020 (2019-2020)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Jeremie Vaneeckhout en Arnout Coel

over de impact van de coronacrisis
op landbouw, visserij en platteland,
en ideeën voor toekomstgericht beleid

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:

Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Steven Coenegrachts, Tom Ongena;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Lode Ceyssens, Tinne Rombouts;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Gustaaf Pelckmans, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

Documenten in het dossier:

386 (2019-2020) – Nr. 1: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Hans Polet, wetenschappelijk directeur Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek.....	5
1.	Datacollectie	5
2.	Adviesproces	5
3.	Kustvisserij	6
4.	Visserij op alle visgronden.....	6
5.	Aquacultuur	7
II.	Uiteenzetting door Thomas Verleye, senior science officer, Vlaams Instituut voor de Zee	7
1.	Toelichting bij de afdeling Beleidsinformatie van VLIZ.....	7
2.	Impact van het coronavirus op de recreatieve zeevisserij.....	7
3.	Recreatieve zeevisserij in België	8
4.	Impact van de lockdown op de Belgische recreatieve zeevisserij	8
5.	Slotbeschouwingen en aanbevelingen	9
III.	Toelichting door Emiel Brouckaert, directeur Rederscentrale.....	10
1.	Gevolgen van de coronacrisis voor de visserijsector	10
2.	Toekomstvisie van de Rederscentrale	11
3.	Vernieuwing van de visserijvloot.....	11
4.	Verder bouwen aan de erkenning van Visserij Verduurzaamt.....	11
5.	Andere uitdagingen voor een toekomstgericht beleid	12
IV.	Uiteenzetting door Sylvie Becaus, gedelegeerd bestuurder Vlaamse Visveiling	12
1.	Visveilingen in Vlaanderen	12
2.	Wat doet een visveiling?	12
2.1.	Diensten aan aanvoerders	12
2.2.	Diensten aan aankopers	12
3.	Effecten van COVID-19 op de werking van veiling en handel	13
4.	Business continuity is cruciaal voor de hele keten	13
5.	Toekomstgericht beleid	14
5.1.	De positie van de visserij in Vlaanderen.....	14
5.2.	Vlaanderen verliest marktaandeel in aanlanding van Belgische grondstoffen.....	14
5.3.	De veiling als facilitator voor de sector	14
5.4.	Samenwerking in de volledige keten is cruciaal	15
5.5.	Werkgelegenheid in kustgemeenschappen	15
5.6.	Investeringsaanpak aan land.....	15

V.	Toelichting door Ann Overmeire, community manager De Blauwe Cluster ..	16
1.	Werking van De Blauwe Cluster	16
2.	Impact van de coronacrisis.....	16
3.	De roadmap geïntegreerde aquacultuur voor Vlaanderen en het uitbouwen van een kenniscultuur	17
4.	Marien Ruimtelijk Plan	18
5.	De blauwe economie	18
6.	EU-beleid	18
7.	Vlaams beleid	18
8.	Aanbevelingen voor een toekomstig beleid	19
VI.	Vragen van de commissieleden.....	19
1.	Steven Coenegrachts.....	19
2.	Jeremie Vaneeckhout	20
3.	Arnout Coel	21
4.	Sofie Joosen	21
5.	Bart Dochy	21
VII.	Antwoorden van de sprekers	22
1.	Hans Polet	22
2.	Thomas Verleye	23
3.	Emiel Brouckaert	23
4.	Sylvie Becaus	24
5.	Ann Overmeire	25
	Gebruikte afkortingen	27
	Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid hield op 8 en 29 april 2020 al gedachtewisselingen met ministers Hilde Crevits en Zuhair Demir over de impact van de coronacrisis op de beleidsvelden Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 317/1 en 288/1).

In de nasleep van de coronacrisis wenste de commissie na te gaan welke evoluties zich tijdens de coronacrisis voordeden voor landbouw, visserij en platteland, en welke lessen hieruit voor de toekomst kunnen getrokken worden.

Op 3 juni 2020 hield de commissie een eerste hoorzitting over de impact van de coronacrisis op landbouw, visserij en platteland, en ideeën voor een toekomstgericht beleid. Daarbij lag de nadruk op de impact van de coronacrisis op de landbouw en de overheidsmaatregelen om de crisis het hoofd te bieden.

In de hoorzitting van 17 juni 2020 lag de nadruk op de impact van de coronacrisis op de visserij en aquacultuur. Voor deze hoorzitting werden volgende sprekers uitgenodigd: Hans Polet, wetenschappelijk directeur Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek, Thomas Verleye, senior science officer, Vlaams Instituut voor de Zee, Emiel Brouckaert, directeur Rederscentrale, Sylvie Becaus, gedelegeerd bestuurder Vlaamse Visveiling, en Ann Overmeire, community manager De Blauwe Cluster.

De presentaties van de sprekers zijn raadpleegbaar op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzetting door Hans Polet, wetenschappelijk directeur Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek

1. Datacollectie

Hans Polet deelt mee dat ILVO veel belang hecht aan de datacollectie van visbestanden. Een eerste vorm van datacollectie is de wetenschappelijke bemonstering via onderzoekvaartuigen. Tijdens de lockdown van ongeveer drie maanden heeft het onderzoekschip Simon Stevin slechts sporadisch stilgelegen. Gelukkig gebeurt een groot deel van de datacollectie via surveys aan boord van onderzoeksvaartuigen in augustus en september, en die observaties kwamen dus niet in het gedrang.

Een tweede vorm van datacollectie is de visserijbemonstering via waarnemers op vissersvaartuigen. Deze waarnemingen vormden tijdens de coronacrisis een groter risico qua persoonlijke veiligheid, omdat vissers aan boord dicht bij elkaar leven. Na overleg werd besloten om ook tijdens de coronacrisis verder te gaan met deze datacollectie, wegens de noodzakelijke continuïteit van dataverzameling om vergelijkingen te kunnen maken, en ook omdat iedereen aan boord in dezelfde bubbel blijft.

2. Adviesproces

De wetenschappers konden via thuiswerk en videoconferenties verder aan de slag met de verzamelde data. Laboratoria draaiden verder, maar op een aangepast regime met avond- en weekendwerk om de contacten te beperken. Er werd slechts een lichte vertraging opgelopen.

Internationale werkgroepvergaderingen om data uit te wisselen en adviezen voor te bereiden, liepen verder via videoconferentie, ter vervanging van de fysieke vergaderingen met wetenschappers van alle lidstaten. Op EU-vlak heeft de adviesverstrekking wel wat vertraging opgelopen, maar echt problematisch is de situatie niet.

In de toekomst zullen videoconferenties vaker fysieke vergaderingen vervangen. Thuiswerk zal in de toekomst belangrijker worden, op voorwaarde dat een oplossing wordt gevonden voor het opvangprobleem van thuiswerkers met jonge kinderen.

3. Kustvisserij

Het werkdomein van de kustvisserij is het Belgische deel van de Noordzee. Voor dit deel werd een vermindering met 33 procent vastgesteld van de visserijactiviteit tussen februari en april 2020. De geobserveerde vermindering slaat niet alleen op de activiteiten van Belgische vaartuigen, maar ook op die van Nederlandse vaartuigen, omdat de data gebaseerd zijn op scheepsbewegingen.

Voor de echte kustvaart binnen de 3 mijl was er een vermindering met 6 procent. Voor de Eurokotters die vissen van 3 tot 12 mijl buiten de kust was er een vermindering met 35 procent. En voor het groot vlootsegment buiten de 12 mijl verminderde de activiteit met 45 procent. De Eurokotters en het groot vlootsegment zijn vooral Nederlandse schepen die hier actief zijn.

De cijfers bevatten wat ruis wegens de sluiting van de pulsvisserij en de opening van een Nederlands windmolenpark aan de rand van de Belgische visgronden, wat zeker invloed heeft gehad op de scheepsbewegingen.

4. Visserij op alle visgronden

De informatie voor alle visgronden komt uit de Europese databank EUMOFA waarin de wekelijkse aanvoercijfers worden opgenomen, en het Vlaams Monitoringsysteem (VMS) met de positiebepaling van alle vissersvaartuigen. Op deze cijfers voor alle visgronden zit altijd een vertraging, en de resultaten tijdens de coronacrisis worden op dit ogenblik nog onderworpen aan een kwaliteitscontrole. De cijfers die opgenomen zijn in de presentatie, moeten dus met de nodige omzichtigheid worden gehanteerd.

Qua aanvoer van vis verschilt 2020 niet zoveel van de vorige jaren. Een aantal visbestanden doet het dit jaar zeer goed, wat de problemen met COVID-19 enigszins heeft gecompenseerd. De weken vóór en na de lockdown gaven voor de aanvoer van vis niet zoveel verschil, maar dat verschil was er wel voor de besommingen, dus de waarde van de aangevoerde vis. Die waarde daalde na de lockdown door de lage visprijzen. Gelukkig waren ook de brandstofprijzen laag, wat het verlies enigszins compenseerde.

De visserijinspanning, de visactiviteit per week, schommelde sterk. In de eerste weken van het jaar was de vissersactiviteit van de vaartuigen hoger dan normaal. De weken vóór de lockdown lag de activiteit was lager in vergelijking met vorige jaren. Na de lockdown daalde de activiteit. In maart 2020 was de activiteit vrij laag, in april steeg ze wat en in mei was de activiteit terug laag.

De conclusie is dat de aanvoer en de visserijinspanning gemiddeld weinig veranderd zijn tegenover vorige jaren, maar de visprijzen daalden sterk. Er waren goede tongvangsten in de westelijke wateren, wat hoopgevend is in verband met de duurzaamheid. Zonder COVID-19 zou 2020 een topjaar geweest zijn voor de Vlaamse visserij. Maar de coronacrisis verstoorte het feestje en 2020 wordt een gemiddeld tot benedengemiddeld jaar.

Voor de opsplitsing per vlootsegment kunnen voorlopig nog maar weinig conclusies getrokken worden. De impact voor het kleine vlootsegment beneden de 300 pk zal iets groter geweest zijn omdat de actieradius van deze vissersvaartuigen beperkt is. Grotere vaartuigen kunnen meer uitwijken naar andere gebieden.

5. Aquacultuur

De start van de aquacultuur in Vlaanderen werd gekenmerkt door een lange studiefase met vallen en opstaan, waarbij ook privébedrijven betrokken waren. In de huidige periode staat het aquacultuuronderzoek veel verder en is er sterke interesse van grote bedrijven om te investeren, maar COVID-19 zou dit proces kunnen vertragen. Het gevaar bestaat dat de percentages van cofinanciering zouden teruglopen, dat lopende projecten vertragen en dat verdere investeringen worden uitgesteld.

Mosselen moeten regelmatig gecontroleerd worden op toxische stoffen en hun algemene voedselveiligheid, maar er is geen enkel Vlaams laboratorium dat uitgerust is om de kwaliteitscontrole op schelpdierwater en aquacultuurproducten uit te voeren. Voor een aantal specifieke testen moet naar Nederland of Wallonië worden uitgeweken. Het zou goed zijn mochten de eigen laboratoria worden uitgerust om deze testen zelf te kunnen uitvoeren.

II. Uiteenzetting door Thomas Verleye, senior science officer, Vlaams Instituut voor de Zee

1. Toelichting bij de afdeling Beleidsinformatie van VLIZ

Thomas Verleye werkt binnen VLIZ voor de afdeling Beleidsinformatie die de laatste maanden heel wat tijd spendeerde aan beleidsinformerende nota's over de impact van het coronavirus. Op 12 mei 2020 werd een eerste nota gepubliceerd in samenwerking met UGent en de provincie West-Vlaanderen. De studie handelde over de huidige wetenschappelijke kennis over de impact van het coronavirus op de veiligheid van de stranden, met onderzoek over hoelang het virus kan overleven in zand, zeewater, afvalwater en dergelijke. De studie voorziet de kustburgemeesters van informatie om hun stranden via het voorzorgsprincipe terug toegankelijk te maken.

Een tweede beleidsinformerende nota werd op 27 mei 2020 gefinaliseerd, samen met dr. Hans Polet van ILVO. In deze studie werd de impact van het coronavirus op de scheepvaart in de Noordzee en de Westerschelde nagegaan. De studie was gebaseerd op de open densiteitsdata van de European marine observation and data network. Open data zijn zeer belangrijk om in crisissituaties snel over essentiële informatie te kunnen beschikken.

2. Impact van het coronavirus op de recreatieve zeevisserij

Een derde beleidsinformerende nota handelde over de impact van het coronavirus op de recreatieve zeevisserij en baseerde zich op een studie die in 2017 door de Commissie Visserij van het Europese Commissie werd besteld. De studie handelt over de socio-economische impact van de recreatieve zeevisserij inzake toegevoegde waarde, tewerkstelling, vangsten en dergelijke. Daarbij werd het onderscheid gemaakt tussen de impact op Europa en op de Europese Unie zelf.

9 miljoen recreatieve zeevissers maken in Europa 77 miljoen vistrips per jaar. De toegevoegde waarde wordt geschat op 10,5 miljard euro per jaar. De helft ervan heeft betrekking op directe uitgaven van zowel de vissers zelf als de omzet van hun vangst die in de winkels wordt aangeboden. 20 procent heeft betrekking op de indirecte uitgaven zoals toeleveranciers, en 30 procent heeft betrekking op geïndustrialiseerde toegevoegde waarde zoals toerisme. Op niveau van de Europese Unie zelf, gaat het over 8,1 miljard euro op jaarbasis.

De tewerkstelling in de recreatieve zeevisserij bedraagt 100.000 vte, waarvan 60 procent directe jobs zoals chartering van vaartuigen en tewerkstelling in handelszaken. Voor de Europese Unie wordt de tewerkstelling geschat op 84.000 vte.

Het belang van de recreatieve zeevisserij in de verschillende EU-landen werd eveneens berekend. België speelt in vergelijking met grote visserslanden in Europa eerder een beperkte rol op het Europese toneel. Maar toch is het belangrijk om ook de recreatieve zeevisserij mee in kaart te brengen. De recreatieve zeevisserij is net als de commerciële kustvisserij actief in de kustnabije wateren. Het is belangrijk om ook voor de recreatieve zeevisserij de vangsten nauwgezet bij te houden, voor een betere ecosysteembenadering en een beter beeld op de lokale visbestanden. Op basis van deze cijfers kan ook het economisch belang van de recreatieve zeevisserij worden nagegaan. En binnen de context van ICES is België met zijn kleine kuststrook een ideale testcase om nieuwe methoden uit te werken. De benadering van VLIZ werd in de evaluatie van de kaderrichtlijn Marine Strategie als best practice uitgeroepen.

3. Recreatieve zeevisserij in België

Voor België zelf geeft de recreatieve zeevisserij een zeer divers beeld, met hengelaaars, vaartuigen, sleepnetvaartuigen, boomkorvaartuigen, bordenvisserij, kruiers, paardenvissers, hengelaars vanop het strand en passieve strandvisserij.

In 2019 publiceerde VLIZ samen met ILVO een studie waarin op jaarbasis het minimum aan directe uitgaven van de recreatieve zeevisserij werd gekwantificeerd. De studie is gebaseerd op bevestigingen van achthonderd vissers. De jaarlijkse uitgaven werden berekend op 8,6 miljoen euro. Dit bedrag is echt een minimum, want vermoedelijk is de populatie van recreatieve zeevissers groter dan voorzichtigheidshalve in de studie werd opgenomen. In de studie werden evenmin de indirecte en geïnduceerde uitgaven opgenomen als toegevoegde waarde voor de recreatieve zeevisserij. Deze uitgaven werden wel opgenomen in een studie van Kieran Hyder voor de Pech-commissie die de toegevoegde waarde van de recreatieve zeevisserij voor de Europese Unie berekende op 60 miljoen euro. Daarbij moet worden opgemerkt dat dit moeilijk te berekenen is omdat de toegevoegde waarde van de recreatieve zeevisserij moeilijk te isoleren is van andere uitgaven. Bijkomend veldonderzoek zou deze waarde kunnen verfijnen. Ook rond tewerkstelling is er veel onzekerheid over de cijfers en is er nood aan verder onderzoek. Kieran Hyder schat het cijfer hiervan op 407 vte.

In 2018 werd door de recreatieve zeevisserij 271 ton visserijproducten aangeland. Dat is 3,7 procent van de totale aanvoer aan vis uit het Belgische deel van de Noordzee. Daarbij moet vermeld worden dat de commerciële aanvoer uit het Belgische deel van de Noordzee vooral door Nederlandse vaartuigen gerealiseerd wordt, in tegenstelling tot de recreatieve zeevisserij, die Belgisch is.

4. Impact van de lockdown op de Belgische recreatieve zeevisserij

De periode van de lockdown werd voor de studie afgebakend van 18 maart tot 3 mei 2020 en de onlinebevestiging van Belgische vissers steunde op een bevestiging die oorspronkelijk werd opgesteld door de universiteit van Santiago de Compostella. Het doel ervan was het verlies aan directe uitgaven in deze periode te berekenen. Dat verlies werd berekend op minimum 0,6 miljoen euro. Maar dat is een voorzichtige berekening, want kosten als aankoop en onderhoud van het vaartuig, ligplaatskosten en dergelijke, zijn in deze studie niet inbegrepen. Evenmin wordt rekening gehouden met indirecte en geïnduceerde verliezen.

De effectieve besteding per dag is tijdens de lockdown afgenomen met 84 procent in vergelijking met de periode ervoor.

Uiteraard heeft de lockdown ook nog repercussies gehad na 3 mei 2020. Er was slechts een geleidelijke versoepeling van de maatregelen waarbij het gedurende de hele maand mei voor tal van recreatieve zeevissers onduidelijk was of men mocht gaan vissen en waarbij voor kustbewoners het vissen op zee enkel toegelaten was met personen die onder hetzelfde dak wonen. Verder wordt een persoonlijke terughoudendheid verwacht bij bepaalde recreatieve zeevissers, want het betreft vaak gepensioneerden die dus tot de risicogroep van COVID-19 behoren.

Er werd ook een vergelijking van de tewerkstelling gemaakt in de recreatieve zeevisserij voor en tijdens de lockdown. Ongeveer de helft van de mensen actief in de recreatieve zeevisserij is gepensioneerd. Voor de lockdown werkte ongeveer 40 procent van hen in dienstverband, wat terugviel tot 28 procent tijdens de lockdown. Bij de actieve bevolking was ongeveer 6 procent werkloos voor de lockdown, wat opliep tot 32 procent tijdens de lockdown.

Psychosociaal welzijn en het inschatten van de eigen financiële situatie voor en na de lockdown werden eveneens onderzocht. Ook hierop had de lockdown een negatieve impact, met een duidelijk verhoogde bezorgdheid over de eigen gezondheid en die van de naaste familieleden.

De vangsten van 18 maart tot 3 mei verminderden voor de recreatieve zeevisserij met 18 ton, of 0,2 procent in het Belgische deel van de Noordzee. De vermindering situeert zich voornamelijk in een daling van de aanvoer voor kabeljauw, wijting en schar. De werkelijke reductie ligt wellicht hoger door de geleidelijke versoepeling van de maatregelen die nog gedurende de hele maand mei hun effect hebben gehad. In maart, april en mei worden respectievelijk gemiddeld 0,3, 0,4 en 0,8 ton per dag aangevoerd. De totale vermindering van de aanvoer gedurende de hele crisis, de maand mei volledig inbegrepen, wordt geschat op min 40 ton.

5. Slotbeschouwingen en aanbevelingen

Het is aangewezen om de recreatieve zeevisserij als afzonderlijke entiteit op te nemen in het GVB en het EFMZV, zoals nu reeds het geval is voor de commerciële visserij en aquacultuur. Dat is niet alleen belangrijk voor een betere dataverzameling (vangsten en socio-economische data), maar ook voor het duurzaam beheer van visbestanden en de opname van recreatieve vangsten in stock assessments. Tot op heden kan elke lidstaat zelf bepalen of de recreatieve zeevisserij mee in kaart wordt gebracht binnen de EFMZV-middelen. Het ontbreekt dus aan een globaal Europees beeld dat enkel kan gerealiseerd worden als Europa hiervoor een omkadering biedt. Het beter in kaart brengen van de vangsten in stock assessments is cruciaal, daar het verleden heeft aangetoond dat in bepaalde regio's de recreatieve soortgebonden aanvoer zoals bijvoorbeeld kabeljauw uit de Baltische Zee, significant kan zijn.

De recreatieve zeevisserij kent een verhoogd economisch belang en moet daarom beter opgevolgd worden door een optimalisatie van de methodiek en een herhaling van de analyses. Op deze wijze kunnen de effecten ervan op de economie beter in kaart worden gebracht, met nuttige informatie voor het beleid en te maken beheerkeuzes. De momenteel beschikbare cijfers zijn benaderingen van de werkelijke waarden, omdat niet alle aspecten in kaart konden gebracht worden. Maar een goed beleid wordt bij voorkeur gevoerd op basis van sluitende data.

Om de dataverzameling te optimaliseren moet ook geïnvesteerd worden in de ontwikkeling en de aanwending van gebruiksvriendelijke mobiele apparatuur. Momenteel gebeurt 35 procent van de vangstregistratie van de recreatieve zeevisserij via mobiele telefoon, maar het aangeboden platform is niet optimaal. Een mobiele applicatie zou het gebruiksgemak aanzienlijk kunnen verhogen en zal wellicht ook leiden tot een sterk verhoogde vangstregistratie. Op korte termijn kan dit reeds

kostenbesparend werken omdat het aantal luchtsurveys kan worden verminderd. Op lange termijn zal dit leiden tot een beter inzicht in de vangst en visserijinspanning. Een probleem hierbij is dat het nog steeds gaat om vrijwillige meldingen, waarbij de vraag kan gesteld worden naar de representativiteit ervan. Er moet tevens blijvend ingezet worden op de validatie van de vangstmeldingen, want het is niet duidelijk of men de soorten gevangen vis steeds correct definieert. Een app kan hierin belangrijke bijstand bieden en aanzienlijke verbeteringen aanbrengen.

III. Toelichting door Emiel Brouckaert, directeur Rederscentrale

1. Gevolgen van de coronacrisis voor de visserijsector

Emiel Brouckaert deelt mee dat de visprijzen vanaf 13 maart 2020 sterk daalden, tot een omzetsdaling met 40 procent per zeereis. Toch heeft een aantal reders beslist om de bevoorrading van de voedselketen voort te zetten, ondanks verhoogde kosten door nieuwe veiligheidsvoorschriften aan boord.

Tijdens reizen naar verre visgronden wordt aangeland in buitenlandse havens, wat voor 80 procent van de beroepsvisserij het geval is. Vervolgens gaat de lading op transport naar Vlaamse veilingen. Zowel voor het transport als voor het aan- en afmonsteren moesten nieuwe veiligheidsprocedures worden uitgewerkt, maar tot nu toe zijn er gelukkig geen meldingen van besmetting van actieve vissers.

De afzetmogelijkheden aan horeca en export vielen door de coronacrisis in grote mate weg, waardoor enkele reders beslisten om tijdelijk niet meer uit te varen. Samen met VLAM werd gewerkt aan een promotiecampagne voor visserijproducten, met focus op lokale consumptie. Een verminderde aanvoer in combinatie met promotieacties om de vraag te doen toenemen, stabiliseerde de visprijzen. De rederijen konden weer uitvaren, maar op 10 april kwam er een tweede prijsval door een onevenwicht tussen vraag en aanbod, wat op 24 april werd gevolgd door een derde prijsval.

Als beroepsvereniging en producentenorganisatie nam de Rederscentrale al midden maart 2020 contact op met de Vlaamse overheid en de EU, met de vraag om het inkomstenverlies van de bedrijven te kunnen compenseren. Europa stelde echter geen extra middelen ter beschikking en bood enkel enige flexibiliteit aan in de mogelijkheid voor het uitkeren van een vergoeding voor stilligregeling voor de Vlaamse visserij. Samen met de Vlaamse overheid werd dan een rotatieschema uitgewerkt om de constante aanvoer in de visveilingen te kunnen verzekeren, en mits een stilligregeling de aanvoer van vis enigszins te beperken. Maximaal 40 procent van de vloot kon daarbij op eenzelfde moment inactief zijn, met maximaal drie weken per vaartuig in de periode van 1 mei tot 31 augustus. Op 4 mei lag 17 procent van de vloot stil, op 11 mei 28 procent, op 18 mei 33 procent, op 25 mei 29 procent, op 2 juni 24 procent en op 8 juni 20 procent. De volgende weken zal dit percentage afnemen naar 7 procent in juli en augustus. De verminderde vlootactiviteit resulteerde in een onmiddellijk herstel van prijzen.

De heropstart van de horeca en opening van de grenzen zal hopelijk resulteren in een geleidelijke stabilisering van de markt en herneming van de volle activiteit van de vloot.

Het ketenoverleg is nuttig om samen met de veilingen de aanvoer af te stemmen op de verwachte vraag, maar in de veiling is de visserijsector altijd een prijsnemer zodat prijsregulering uiterst moeilijk is.

2. Toekomstvisie van de Rederscentrale

De algemene visie van de Rederscentrale is na de coronacrisis niet gewijzigd. Het betreft de bestending van een zeevisserij met Vlaamse verankering die op een duurzame manier de bevoorrading van gezonde, kwaliteitsvolle voedingsproducten verzorgt. Daarvoor streeft de Rederscentrale naar een leefbare, winstgevende Vlaamse visserijsector die voor een veilige en sociale tewerkstelling zorgt en zo weinig mogelijk impact heeft op het milieu en de klimaatsverandering.

Om dit te kunnen realiseren is een verduurzaming en modernisering van de vloot noodzakelijk, want de gemiddelde leeftijd van de schepen is 30 jaar.

Een vernieuwing van de vloot biedt meer veiligheid, comfort en ergonomie voor de bemanning, maar geeft ook mogelijkheden voor meer hygiëne, voedselveiligheid, kwaliteit en flexibiliteit in de productie. Daardoor kan de sector beter voldoen aan de doelstellingen van duurzaamheid, selectiviteit van de vangst, dataregistratie en dergelijke, en kan het beroep van visser aantrekkelijker gemaakt worden.

3. Vernieuwing van de visserijvloot

In de huidige Europese investeringssteunregels zijn er mogelijkheden voor investeringen in sociale- en milieuaspecten. In de Europese Commissievoorstellen voor een toekomstige regelgeving wordt investeringssteun enkel toegestaan voor vernieuwingen aan bestaande vaartuigen. Vanuit Vlaanderen wordt geprobeerd om dit om te buigen naar steunmogelijkheden voor nieuwe vaartuigen die oude vaartuigen vervangen zonder capaciteitsverhoging, maar dit wordt een moeilijke onderneming.

Er zijn in Vlaanderen momenteel zes bevestigde nieuwbouwcontracten. Hiervoor zijn er dus beperkte steunmogelijkheden voorzien onder het huidige EFMZV (2014-2020), maar die mogelijkheden zouden wegvallen onder het toekomstige EFMZVA (2021-2027). De huidige beperkte steunmogelijkheden bestaan voor de verbeteringen op het vlak van veiligheid en milieu-impact, maar enkel op voorwaarde dat het nieuwe vaartuig een ander vaartuig vervangt. De vloot mag dus niet vergroten.

4. Verder bouwen aan de erkenning van Visserij Verduurzaamt

De hoofddoelstelling van Visserij Verduurzaamt is het implementeren van een breed gedragen duurzaamheidserkenning voor de Vlaamse visserij, gebaseerd op duurzaamheidsbeoordelingen op vaartuigniveau gegenereerd door de VALDUVIS-tool, en met het oog op de verduurzaming van zowel individuele rederijen als de vloot in zijn geheel.

Visserij Verduurzaamt steunt op drie duurzaamheidspijlers van de VALDUVIS-tool, met elf indicatoren die moeten gehaald worden. De reders engageren zich daarbij om verdere stappen te zetten naar verduurzaming. Dit moet gebeuren via wetenschappelijk begeleide verbetertrajecten die ook gemonitord worden.

De monitoring van VALDUVIS loopt van aan boord van het schip tot in de veiling. Daardoor kunnen de producten worden afgeleverd met de VALDUVIS-erkenning die zichtbaar gemaakt wordt op de veilingklok en de factuur. Momenteel loopt een vervolgproject om deze erkenning verder in de voedingsketen door te trekken tot bij de consument.

Uiteraard zal de visserijsector zich mee moeten inschakelen in de Green Deal die door Europa wordt uitgerold en het Gemeenschappelijk Visserijbeleid dat hierbij zal moeten aansluiten. Duurzaam omgaan met de visserijbestanden is daar een belangrijk aspect van.

5. Andere uitdagingen voor een toekomstgericht beleid

In een toekomstgericht beleid moet er aandacht zijn voor de brexit, voor de EU-Green Deal met de farm-to-fork- en biodiversiteitsstrategieën en voor het bereiken van de doelstellingen van zowel het huidige Europese gemeenschappelijk visserij-beleid als van het Vlaamse. Het behoud nastreven van de goede status van de visbestanden en van de bestaande visserijmogelijkheden is daarbij belangrijk.

IV. Uiteenzetting door Sylvie Becaus, gedelegeerd bestuurder Vlaamse Visveiling

1. Visveilingen in Vlaanderen

Sylvie Becaus benadrukt dat een belangrijk onderdeel van de visserij zich ook aan land bevindt, met de visveiling en de hele voedingsketen die daar in verschillende stappen op aansluit: reders, bemanning, vaartuigen, visveilingen, verwerking, groothandel, kleinhandel, marktkramers en ook kennisinstellingen.

De Vlaamse Visveiling heeft een site in Zeebrugge en in Oostende. Zij behandelden in 2019 samen 13.400 ton met een waarde van ongeveer 58 miljoen euro. In de Stedelijke Vismijn Nieuwpoort werd in 2019 400 ton verhandeld met een waarde van 1,5 miljoen euro.

2. Wat doet een visveiling?

De veiling is de facilitator van de vissector. Het is een onmisbare schakel tussen reders, kopers, overheid en voedselveiligheid. De veiling brengt vraag en aanbod samen voor een faire prijs. De visveiling is ook een kwaliteitsgarantie van verse vis voor de consument. Ze staat in voor de bewaring in de koude keten, de optimalisatie van de logistiek en de communicatie met het Departement Landbouw en Visserij voor het beheren van de visquota, en ze garandeert de traceerbaarheid en kwaliteitscontrole van de vis.

2.1. Diensten aan aanvoerders

De visveiling levert diensten aan de verschillende actoren. Voor de aanvoerders van vis betekent dit de ondersteuning voor het aanlanden in vreemde havens, wat vooral belangrijk is voor verre visgronden. Daar staat de visveiling via tussenpersonen in voor bunkering en transport van materiaal, zodat bijvoorbeeld gasolie en drinkwater kunnen worden ingeslagen. De visveiling staat ook in voor de organisatie van het transport. Dat betekent het aanvoeren van lege kisten om een nieuwe lading op zee te kunnen opslaan, en het vervoeren van de afgeleverde lading via koelwagens naar een Vlaamse visveiling. Daar volgt het sorteren en kalibreren van de vis volgens Europese maatstaven. En eenmaal de vis verkocht is, staat de visveiling in voor een snelle en betrouwbare betaling aan de reders, binnen maximaal 48 uur.

2.2. Diensten aan aankopers

Via marktcreatie probeert de visveiling vraag en aanbod in evenwicht te brengen. Een voorbeeld hiervan is inktvis, waarvoor er in Vlaanderen weinig interesse is. De visveiling zoekt dan kopers in het zuiden van Europa waar inktvis meer in trek is.

De visveiling beschikt over performante software voor verkoop via de klok. 80 procent van de omzet wordt aangekocht door kopers die van thuis hun bestelling plaatsen. De prijs is altijd een wisselwerking tussen vraag en aanbod. De visveiling is daarbij een neutrale speler die via concurrentie een faire prijs verkrijgt voor

kopers en reders. De visveiling garandeert daarbij de traceerbaarheid van wat wordt aangekocht.

De visveiling heeft duizend tot tweeduizend transacties per nacht. Daarbij moet de juiste kist bij de juiste koper terechtkomen, wat een sterke interne logistiek vereist. Er is een directe distributie naar een cluster van fileerbedrijven rond de visveiling. Voor sommige klanten wordt de vis ook ingepakt, met etikettering op maat van de klant.

Groothandel en industriële verwerkers gaan de vis herverpakken, panklaar maken of invriezen. Hun klanten zijn dan retail, food service, horeca of exportgericht. Dankzij het project Visserij Verduurzaamt is er wel een groeiende interesse in lokale vis.

Ten slotte zijn er kleinhandel en marktkramers met een gespecialiseerd aanbod en met deskundig advies, in tegenstelling tot de retail waar de consument op basis van eigen kennis zelf zijn koopwaar kiest. 52 procent van de vis die in België gegeten wordt is kabeljauw, meestal ingevoerd uit Denemarken, of zalm als aquacultuurproduct uit Noorwegen. In de kleinhandel stijgt de kans dat het lokale aanbod meer in de kijker wordt gezet. Meer dan 40 procent van de Belgische vis wordt in de kleinhandel en op markten verkocht.

3. Effecten van COVID-19 op de werking van veiling en handel

Door de coronamaatregelen was er onmiddellijk een terugval van de vraag wegens sluiting van de horeca en markten en het wegvallen van de export. Er was ook een grote volatiliteit in aangevoerde volumes door schepen die wel of niet gingen uitvoeren, met grote variaties in de visprijs tot gevolg.

In de visveilingen moesten allerhande veiligheidsmaatregelen genomen worden die zorgden voor een disproportionele stijging van de sortering- en verkoopkosten, terwijl het omzetvolume daalde. De late communicatie over rotatieschema's en stilligperiodes van vaartuigen stond bovendien een proactieve optimalisatie van de werking in de weg. Als facilitator van de sector was een sluiting van de visveilingen niet aan de orde. De dienstverlening bleef dus gewaarborgd, maar in sommige periodes was slechts 30 procent van het potentieel van de Belgische vloot beschikbaar op de Belgische veilingen. Ze werden hierdoor helemaal gedestabiliseerd.

Ook de handel kreeg te maken met gigantische kosten door de laattijdige communicatie van de lockdown op een donderdagavond, terwijl de volumes reeds waren aangekocht. De horeca kon de producten niet meer afnemen en de afzetmarkt implodeerde, met gigantische vernietigingskosten tot gevolg. De handel werd vervolgens getroffen door het wegvallen van de exportmarkten. De resterende visverkoop verschoof van verse vis in de kleinhandel naar voorverpakte vis in de retail. Sommige verwerkingsbedrijven draaiden slechts op 10 procent van hun capaciteit.

Het steunpakket van de overheid gaf mogelijk soelaas voor kleine handelaars, maar voor grotere bedrijven volstond dit niet. De bankensteun was bovendien weinig toegankelijk voor middelgrote kmo's. En na de heropstart blijft er grote onzekerheid over de financiële gezondheid van de horeca, want als de horeca niet overleeft, valt een groot deel van het klantenbestand weg.

4. Business continuity is cruciaal voor de hele keten

Er zijn uiteraard nuttige lessen te trekken uit de coronacrisis. En misschien is het aangewezen om de coronacrisis te zien als een generale repetitie op de brexit die er mogelijk snel aankomt.

De veiling en bij uitbreiding de hele voedingsketen moet streven naar een maximale benutting van Belgische grondstof voor de Belgische waardeketen. Concreet betekent dit dat de aanvoer van Belgische vis op een structurele wijze gegarandeerd moet blijven.

Er is nood aan meer proactieve communicatie voor een optimale organisatie binnen elke schakel. Het sluiten van de horeca en het stilliggen van vissersvaartuigen moeten dus duidelijk vooraf gecommuniceerd worden zodat elke schakel zich hierop kan voorbereiden. Dat voorkomt niet alleen financiële verliezen, maar ook het vernietigen van voedsel.

Een grotere spreiding van eventuele stilligperiodes is aangewezen om het aanbod op de vraag te kunnen afstemmen.

5. Toekomstgericht beleid

5.1. De positie van de visserij in Vlaanderen

De Belgische vloot bestaat uit een klein aantal relatief grote en krachtige vaartuigen. De eigenaars zijn kmo's. Zij zorgen voor een hoge ambachtelijke tewerkstelling in de kuststreek, gecombineerd met een toeristische aantrekkingskracht waar ook de recreatieve zeevisserij een rol in speelt. En elke visser op zee creëert vijf tot zes arbeidsplaatsen aan land.

De Vlaamse visveilingen behoren tot de top 5 in Europa. Het zijn grote dynamische veilingen met sterk innovatieve toepassingen, in tegenstelling tot kleine veilingen, verspreid langs de kust in de andere Europese lidstaten. De Vlaamse Visveiling is volledig gefinancierd met privékapitaal en de stad of Vlaamse overheid heeft er geen aandeel in. De Vlaamse Visveiling is steeds een voorloper geweest qua verkoopsystemen, kwaliteitsbeleid en traceerbaarheid. De gloednieuwe veiling in Oostende is dan ook future proof.

De koopmarkt richt zich in België sterk op de versmarkt. We zijn minder sterk in de industriële verwerking. Hiervoor richt België zich via export op sterke internationale spelers die de industrieel verwerkte vis verder gaan verkopen.

5.2. Vlaanderen verliest marktaandeel in aanlanding van Belgische grondstoffen

Het volume dat door de Belgische vloot wordt opgevist vermindert niet, maar er wordt wel marktaandeel verloren voor de aanlanding in België. Vooral kleinere vaartuigen werden verkocht aan buitenlandse reders die dan elders aanlanden. De grotere schepen gaan naar verre visgronden en dan is het voor hen aantrekkelijk om de lading dicht bij die visgrond aan te landen. België heeft weinig grootschalige industriële verwerking, waardoor industriële vissen vaak in het buitenland worden aangeland.

De brexit houdt het risico in dat Belgische vissers geen toegang meer krijgen tot de Britse wateren, of dat het Belgische quotum dat van Europa mag worden opgevist, zal verminderen.

5.3. De veiling als facilitator voor de sector

De veiling concentreert zich op een faire prijs voor elke soort en elke sortering binnen de keten. Soorten als wijting en hondshaai zijn minder gegeerd dan grote tongen of pladijs, maar elke soort moet verkocht geraken. De veiling garandeert daarbij een vlotte operationele en financiële afhandeling van vaartuig tot koper, een voedselveilige omgeving en een optimale distributie.

Om een vlot en werkbaar kader te behouden moet het transactievolume op peil blijven. Dat probleem is zeker aan de orde met het oog op de brexit. Voor de Vlaamse Visveiling wordt 80 procent aangevoerd uit Britse wateren. Het betreft grotendeels de Belgische vloot die een voorkeur voor de Vlaamse Visveiling heeft tijdens het vissen in de Britse wateren. In veel mindere mate wordt er ook vis verkocht van de Ierse en Britse vloot.

Als de Britse wateren in een derde land zullen liggen en niet meer in de Europese Unie, zal moeten gezorgd worden voor een vlotte administratieve- en verkeersdoorstroming. Filevorming aan de Noordzeetunnel is nefast voor een lading verse vis. De werking van FAVV en douane zal eveneens moeten toegespitst worden op een vlotte doorstroming. Vis is net als vlees een hoogrisicoproduct, en een viscontainer moet vlot voorbij de grensinspectie en door het verkeer geraken of de lading is verloren.

In de toekomst zal België dus vis importeren: Belgische vis die onder Belgische vlag via het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk in de Europese Unie geïmporteerd zal worden. Daarbij is het belangrijk om een level playing field met het Verenigd Koninkrijk en de Europese lidstaten te behouden, want het land dat voor de vlotste doorstroming kan zorgen, zal bij de reders het meest gegeerd zijn om de vis aan te landen.

Om de Vlaamse Visveiling dynamisch en gezond te houden is een minimaal volume van 17.000 ton nodig.

5.4. Samenwerking in de volledige keten is cruciaal

Een beter overleg tussen de verschillende actoren in de sector, reders, handel en veilingen zal cruciaal zijn om de sector overeind te houden. Het is daarbij nodig om de economische actoren te ondersteunen die de toegevoegde waarde en tewerkstelling in Vlaanderen houden. Dat betekent dat er moet samengewerkt worden om via innovatie een maximale toegevoegde waarde in Vlaanderen te verwerven.

ILVO levert enorme inspanningen om de vaartuigen duurzaam te maken en met innovatieve technieken te verrijken. Slimme data-uitwisseling helpt de visbestanden te monitoren en overbevissing te voorkomen. Daar moet verder op ingezet worden, net als op de waarde van het lokale product via Visserij Verduurzaamt.

Diversificatie is ook noodzakelijk en er werd samen met kennisinstelling al onderzoek verricht in de mari- en aquacultuur om de sector als geheel te versterken. Het ogenblik is gekomen om hiervoor meer privéinvesteringen aan te trekken.

5.5. Werkgelegenheid in kustgemeenschappen

Elke visser op zee creëert vijf tot zes arbeidsplaatsen waar de grondstoffen worden afgezet. Daarom is het belangrijk om de traditionele visserij te stimuleren om de aanvoer naar de thuishavens te brengen zodat de vis daar verder kan verwerkt worden.

5.6. Investeringsaanpak aan land

Er moet volop worden ingezet op de aanvoer van vis als lokaal product. Dat zorgt voor een dynamiek bij toeleveranciers en handel, want boten moeten onderhouden worden en het schip en de bemanning moeten van al het nodige worden voorzien. Als meer vis in het buitenland wordt aangeland, verdwijnt ook de toeleveringssector en zal de vishandel zelf zich op termijn meer op het buitenland oriënteren. De vernieuwing van de visveiling in Oostende is een goed voorbeeld van de

vernieuwde dynamiek die hierdoor kan gecreëerd worden. Er werden recent ook zes nieuwe vaartuigen besteld, wat ondanks de brexit toch het beste voor de sector laat verhoppen.

In Oostende zijn met VLIZ, ILVO en Bluebridge Science Park belangrijke kennisinstellingen gehuisvest die een goede ondersteuning vormen voor innovatie en diversificatie. Samen met de verdere ontwikkeling van de mari- en aquacultuur zal de knowhow geleverd worden om de traditionele visserij en nieuwe subsectoren te stimuleren.

V. Toelichting door Ann Overmeire, community manager De Blauwe Cluster

1. Werking van De Blauwe Cluster

Ann Overmeire deelt mee dat DBC de voorkeurspartner wil zijn voor bedrijven die innovatieve activiteiten op zee ontwikkelen en hun expertise willen uitrollen in de duurzame blauwe economie. DBC richt zich daarbij niet enkel op bedrijven die actief zijn op zee, maar ook op hun toeleveranciers aan land. DBC vermindert voor die bedrijven de risico's van innovatie op vijf domeinen. Strategisch (roadmaps), financieel (subsidies en externe financiering), resources (vinden van partners), commercieel (marktkennis) en regulator (beleid en stakeholdermanagement).

Samen met bedrijven en de kennisinstellingen worden roadmaps opgesteld met een strategie van sterktes en zwaktes, en op welke topics vooral moet worden ingezet. Via de erkenning door Vlaanderen als speerpuntcluster heeft DBC toegang tot gealloceerde middelen van VLAIO voor innovatie in het kader van de blauwe economie. Projecten hiervoor kunnen via DBC worden ingediend om door VLAIO te worden erkend en betaald. Er wordt ook buiten VLAIO gezocht naar mogelijkheden voor financiering, zoals private investeringen of subsidies vanuit Europa. DBC zoekt ook partners om in een project samen te werken en ondersteunt hen ook qua marktkennis over de blauwe economie en over wettelijke bepalingen en contacten met de overheid en stakeholders.

DBC is niet alleen actief in de traditionele maritieme activiteiten zoals visserij, transport over de zee en kusttoerisme. DBC kijkt ook naar nieuwe sectoren, zoals zeevoeding uit aquacultuur, energiewinning en -opslag op zee, productie van zoet water, bescherming van kusten tegen erosie en overstromingen door natuurgebaseerde oplossingen. DBC werkt samen met de kennisinstellingen ook aan het uitbouwen van een marine biotechnologiesector in Vlaanderen. Bij het zoeken naar oplossingen om de vervuiling van de zee terug te dringen wordt specifiek gefocust op plasticvervuiling en vervuiling door munitie op zee.

In al de projecten die DBC helpt ontplooiën, ligt de nadruk op de ecosysteembenadering en smart sea. Dat betekent dat moet verder gebouwd worden op het ecosysteem en de diensten die de zee ons levert, en dat deze zeker niet mogen aangetast worden. Daarbij wordt ingezet op slimme toepassingen om de projecten competitief en veilig te maken.

2. Impact van de coronacrisis

Uit een ledenbevraging over de impact van de coronacrisis op de innovatieactiviteiten blijkt dat de helft van de leden een impact verwacht op lopende projecten wegens het niet uitvaren van schepen, stalen die niet kunnen genomen worden, installaties die niet tijdig geplaatst worden en dergelijke. Voor nieuwe projecten is er terughoudendheid in investeringen en innovatie. Dat is zorgwekkend want innovatie is de motor van de toekomst. In een overleg met minister Crevits werd

daarom aangedrongen op het sterker ondersteunen van innovatie door soepel te zijn in uitvoeringstermijnen, een hogere financiering van lopende projecten om de extra veiligheidsvoorschriften te financieren en een hoger ondersteuningspercentage voor toekomstige projecten om de deelname door kmo's te faciliteren.

Vlaanderen staat op het punt om een nieuwe economie te creëren op basis van bestaande netwerken, kennis en ervaring. In het MRP werd ruimte gecreëerd om heel wat plannen een plaats te geven. En innovatieve projecten zullen zowel voor hoog- als laaggeschoolden nieuwe werkgelegenheid verschaffen. De overheid moet daarom een perspectief bieden om innovaties versneld op de markt te brengen. Dat geldt vooral voor innovaties die inspelen op wereldproblemen en maatschappelijke noden zoals duurzame energievoorziening, klimaatverandering, waterproblematieken en ook duurzame voedselvoorziening. Alle elementen zijn aanwezig om in Vlaanderen een nieuwe industriële activiteit uit te bouwen. Het is tijd om de vruchten te plukken van jaren voorbereiding. Er kunnen vanuit de zee nieuwe grondstoffen worden aangevoerd zonder de biodiversiteit in gevaar te brengen. Zeewier heeft bijvoorbeeld een zeer diverse toepassing en een enorme capaciteit om CO₂ op te slaan.

3. De roadmap geïntegreerde aquacultuur voor Vlaanderen en het uitbouwen van een kenniscultuur

In 2015 werd met het project Aquavalue een roadmap geïntegreerde aquacultuur in Vlaanderen opgesteld. Sindsdien werd meer dan 7 miljoen euro Vlaamse innovatiesteun ingezet voor projecten met bedrijven en kennisinstellingen omtrent mariene aquacultuur. En van bij het begin waren vier concrete ideeën aanwezig die later systematisch verder werden uitgewerkt: mariene aquacultuur integreren met offshore-energieproductie; integratie van verschillende teelten; zorgen voor kwaliteitsvolle larven en pootgoed; en aquacultuurtechnieken toepassen in een ecosysteemgebaseerde natuurlijke kustverdediging

De roadmap van 2015 is volledig in uitvoering en werd met DBC verder verbreed om innovatieve projecten in zeevoeding en mariene biotechnologie te faciliteren.

Het project Value@Sea liep van 2017 tot 2019 om de geïntegreerde kweek van oesters, sint-jacobsschelpen en zeewier in de zone Westdiep te onderzoeken. Projectpartners waren: ILVO, Sioen Industries, Colruyt Group, Brevisco en Lobster Fish. Het project toonde aan dat Vlaanderen over de nodige technieken beschikt om deze projecten uit te voeren en dat de opbrengsten rendabel kunnen zijn.

Het project EDULIS werd ondertussen ook afgerond en bestudeerde mosselkweek in de windmolenparken Belwind en C-Power. Projectpartners waren UGent, ILVO, Belwind, Brevisco, C-Power, Colruyt Group, DEME en de Operationele Directie Natuurlijk Milieu die als federale overheidsdienst werkt aan de monitoring van de Noordzee. Nergens ter wereld werd mosselkweek in windmolenparken reeds eerder in de praktijk uitgetest. Er werd vastgesteld dat deze mosselkweek technisch mogelijk is, dat de kweekomstandigheden goed zijn en dat op korte termijn een commercieel product kan worden uitgebouwd. Dertig kilometer ver in zee werken is qua logistiek en onderhoud echter niet eenvoudig.

Er zijn ook drie projecten in uitvoering met steun van VLAIO via DBC. Het project SYMAPA onderzoekt de synergie tussen maricultuur en passieve visserij in de zone Westdiep. Projectpartners zijn Colruyt Group, Brevisco, AtSeaNova, Vlaamse Visveiling, ILVO en RBINS.

BlueMarine³ onderzoekt broedhuistechnieken voor zeewier, mollusken en garnalen, met projectpartners UGent, DEME, Colruyt Group, Sioen Industries, Aquacultuur Oostende, IMAQUA en Proviron.

Het project PROBIO onderzoekt biodiscovery en karakterisering van nieuwe bioactieve stoffen uit lokale Noordzeesoorten. Projectpartners zijn VLIZ, KU Leuven, Ugent en VIB.

4. Marien Ruimtelijk Plan

Het MRP biedt de ruimte om de innovaties om te zetten in economische activiteiten op zee. Het MRP werd opgesteld door de federale overheid, na een uitgebreide stakeholderconsultatie, en wordt om de zes jaar herzien. De laatste versie van maart 2020 bakent vijf zones af voor commerciële en industriële activiteiten. Uiteraard zijn er voorwaarden verbonden aan het uitoefenen van deze activiteiten en moeten de nodige vergunningen verstrekt worden.

5. De blauwe economie

Een studie van Idea Consult bracht het economische en maatschappelijke belang van de blauwe economie in kaart. Met een omzet van 31 miljard euro, een tewerkstelling van 77.000 vte en een toegevoegde waarde van 7,2 miljard euro per jaar is de blauwe economie al een grote sector met nog enorme groeimogelijkheden. Een aantal bedrijven die bij DBC zijn betrokken, met name in het domein duurzame zeevoeding en marine biotechnologie, werden opgenomen in slide nr. 13 van de presentatie, maar uiteraard is de blauwe sector veel breder en omvat hij bijvoorbeeld ook de hele visserijsector. DBC telt een dertigtal publiek gefinancierde en ongeveer 150 privaat gefinancierde leden.

6. EU-beleid

Het EU-rapport Blue Economy van 11 juni 2020 stelt dat de zee een belangrijke bron is van gezonde voeding en een onmisbare rol speelt bij de transitie naar een koolstofarme samenleving.

Volgens de EU gaapt er een steeds groter wordende kloof van 8 miljoen ton tussen het verbruik van vis, schaaldieren en schelpdieren in de EU en het door de visserijsector bovengehaalde vangstvolume. Deze kloof wordt voorlopig door import ingevuld, maar uiteraard kunnen de lidstaten ertoe bijdragen dat deze kloof alvast ten dele wordt gedicht door ecologische, sociale en economisch duurzame aquacultuur in de EU.

De coronacrisis heeft aangetoond dat de lokale beschikbaarheid van voedsel zeer belangrijk is. De blauwe economie kan daar in de toekomst een belangrijke bijdrage aan leveren.

7. Vlaams beleid

In het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 werd volgende passage opgenomen in verband met de actieve ondersteuning van de aquacultuur in Vlaanderen: "Onze Universiteiten, het ILVO en in steeds grotere mate het VLIZ, hebben de wetenschappelijke expertise in huis om de aquacultuursector aan land en op zee een voorsprong te geven op onze buurlanden. Een expertise opgebouwd in Vlaanderen die in eerste instantie in Vlaanderen in economische activiteit moet worden omgezet, en van daaruit geëxporteerd kan worden."

In de beleidsnota Landbouw en Visserij 2019-2024 wordt hier verder op ingegaan: "Tot slot gaan we de uitdaging aan om de Vlaamse aquacultuursector naar een hoger niveau te brengen. Vandaag is er hierover reeds veel kennis en onderzoek aanwezig in Vlaanderen. Nu moeten we deze kennis omzetten in economische activiteit zowel op land als op zee."

Vlaanderen kan dus een voortrekker worden in Europa op het vlak van blauwe economie. Daarbij wordt gefocust op de extractieve teelt van mosselen, oesters, sint-jacobsschelpen en zeewier, waarbij het biologisch evenwicht in de zee niet wordt verstoord. De visbestanden kunnen hier mee van profiteren en door lokale producten te telen kan de lokale economie worden ondersteund, niet alleen in de kernactiviteit, maar ook in de veiling, verwerkingssector, horeca, toerisme en toeleveringsbedrijven. Voedselzekerheid kan daarbij gekoppeld worden aan kwaliteitsvolle producten en VLAM-campagnes als 'Lekker van bij ons'.

8. Aanbevelingen voor een toekomstig beleid

Het is nodig om te blijven investeren in onderzoek en innovatie. Daarbij is er nood aan een politiek-maatschappelijk draagvlak om de nieuwe technologie te implementeren. Vlaanderen moet zijn rol ook spelen op Europees niveau, door ook daar te pleiten voor het ondersteunen van de blauwe economie.

De expertise die in Vlaanderen bestaat op het vlak van visserij en aquacultuur moet verder worden gebundeld. Vlaanderen heeft daarbij nood aan een eigen laboratorium waar de kwaliteitscontrole op schelpdierwater en aquacultuurproducten kan verricht worden. Het is erg duur om hiervoor steeds grote afstanden te moeten afleggen naar Waalse of Nederlandse laboratoria. DBC ondersteunt ook het pleidooi van de visserijsector om te investeren in slimme, milieuvriendelijke en multifunctionele vaartuigen. In de toekomst zullen die vaartuigen zich moeten inschakelen in zowel visserij- als aquacultuurtoepassingen.

VI. Vragen van de commissieleden

1. Steven Coenegrachts

Steven Coenegrachts verwijst naar de steun van de Vlaamse overheid aan de visserijsector tijdens de coronacrisis, maar hoe ziet de sector zelf de evolutie van vraag en aanbod, gekoppeld aan de prijsvorming in de toekomst?

Zijn er voor het nieuw af te sluiten GVB specifieke wensen, buiten de taakverbreding voor recreatieve zeevisserij en steunverlening voor nieuwe visserijvaartuigen? En heeft de coronacrisis iets veranderd aan het voornemen voor het bestellen van nieuwe vaartuigen? De sector legt terecht de nadruk op duurzame visserij.

'Vistraject' bevat met de zogenaamde zeven wegen naar een duurzame Vlaamse visserij een aantal doelstellingen van het nieuwe Convenant voor duurzame visserij. Worden deze doelstellingen gehaald?

De coronacrisis werd de generale repetitie genoemd voor de brexit. Hoe staat de sector zelf tegenover het voorstel van het Verenigd Koninkrijk om jaarlijks nieuwe onderhandelingen te voeren over toegang tot de visserijgronden naar Noors model?

De consument heeft door de recente gebeurtenissen opnieuw de waarde van voedselzekerheid en lokaal geproduceerd voedsel leren ontdekken. Maar de aanvoer van visserijproducten is onvoldoende om aan de binnenlandse vraag te voldoen, zodat import noodzakelijk is. Welke richting moeten specifieke campagnes van VLAM dan uitgaan? Op welke klanten moet worden gefocust? Op welke wijze kan het aanbod worden verhoogd?

Voor de projecten van aqua- en mariene cultuur wordt naar een zo breed mogelijk draagvlak voor implementatie gezocht. Is financiering het grootste obstakel? Of

ligt het probleem bij het snel verwerven van de nodige vergunningen? Hoe kan de overheid nog meer inspelen op de nood aan innovatie?

2. Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout stelt met genoeg vast dat de visserij- en aquacultuursector over goede ambassadeurs beschikt. Iedereen spreekt met vuur over de sector en de onderlinge samenwerking is blijkbaar uitstekend. De blauwe economie is enerzijds een toekomstig paradepaard, maar anderzijds staat die sector met de brexit voor grote uitdagingen. Ondanks de goede onderlinge samenwerking ontbreekt het toch nog aan een globale visie, wat begrijpelijk is gezien de vele beleidsdomeinen die erbij betrokken zijn. Het MRP zit op het federale niveau, Vlaanderen heeft belangrijke bevoegdheden, en de provincie West-Vlaanderen en de kustburgemeesters moeten voor een aantal zaken eveneens hun toestemming geven. Dat is begrijpelijk, want de blauwe economie gaat over visserij, aquacultuur, havens, economische kansen, natuur, biodiversiteit, voeding, klimaat en energie, kustbeveiliging, toerisme en recreatie samen. De uitdaging voor het beleid bestaat erin om hier een geïntegreerde politieke visie over te ontwikkelen, en niet alles in aparte beleidsdomeinen op te delen.

De coronacrisis heeft geleerd dat voeding een strategische sector is die we het best zelf in handen houden. Dat geldt niet enkel voor de landbouw, maar ook voor de keten op zee en de vervolgstapen aan land. Een strategische visserijsector betekent dat moet ingezet worden op vernieuwing op zee en aan land, op visserij, mari- en aquacultuur, op innovatie en investeringen.

De sector zelf toont zijn weerbaarheid, ondanks de onzekerheid over de brexit, door recente investeringen in de vissersvloot, de Vlaamse Visveiling, de oprichting van DBC en door de band met kennisinstellingen die voortdurend worden betrokken. De overheid zal intussen geleerd hebben dat crisismaatregelen het best tijdig gecommuniceerd worden zodat elke speler in de voedselketen zich hierop kan voorbereiden, en dat het best nagedacht wordt over een strategisch plan voor het geval van een aankondiging van een tweede lockdown.

Intussen hebben de prijzen zich min of meer gestabiliseerd. Komt dit omdat de aanvoer bewust laag wordt gehouden of doordat de vraag intussen terug op peil is gekomen?

Er werd gesteld dat er momenteel vrij efficiënt kan gevist worden. Komt dat door de visbestanden die grotendeels hersteld zijn, of door technologische vernieuwingen die grotere vangsten mogelijk maken? Is er al zicht op de impact van de coronacrisis op de visbestanden voor volgend jaar?

Kan meer duidelijkheid gegeven worden over de bewering dat ondanks de steunmaatregelen tijdens de coronacrisis, middelgrote kmo's toch moeilijk toegang kregen tot de bankensteun?

Wat is precies de motivering van Europa om geen steun toe te laten bij de vervanging van bestaande schepen door nieuwbouw, en enkel steun te verlenen voor renovatie van bestaande vaartuigen? Als dat niet leidt tot een capaciteitsverhoging kan er toch geen probleem zijn om nieuwe vaartuigen in de markt te brengen die een meer duurzame visvangst garanderen, zuiniger zijn, veiliger om mee te werken en meer comfort geven aan de bemanning? En welke argumenten kan Vlaanderen aanbrengen om de Europese weerstand te doorbreken?

Het is goed dat de recreatieve zeevisserij mee in beeld wordt gebracht als sector die toch ook een aanzienlijke economische impact heeft, zowel qua vangsten, investeringen als toelevering. Het is ook een troef voor het toerisme en helpt het

draagvlak voor de visserij in het algemeen mee versterken. De bemanning in de recreatieve zeevisserij is een sterk verouderde groep die door de coronamaatregelen sneller geneigd was om te stoppen met de activiteiten. Zal dat een blijvende impact hebben op de recreatieve zeevisserij? De vangstregistratie van de recreatieve zeevisserij is gebaseerd op het zelf aanmelden van vangsten. Zullen deze vissers vlot bereid zijn om in te stappen in de nieuwe technieken die deze registratie moeten optimaliseren? En moet er steun verleend worden voor het klein vloot-segment?

DBC pleitte voor het mogelijk maken van een grotere participatiesteun vanuit de overheid. Welke oplossingen zijn er, rekening houdend met de beperkingen die Europa oplegt?

De Green Deal moet in elk geval in de economische relance worden meegenomen. Hoe zal dit binnen de visserijsector mee worden ingebouwd?

Het Verenigd Koninkrijk pleit voor jaarlijkse onderhandelingen over de visquota, wat voor Europa niet wenselijk is. Een brexit zonder akkoord is nog slechter, maar is helemaal niet uitgesloten. Welke scenario's heeft de visserijsector in dit geval klaarliggen? Kan uit procedures in andere landen buiten de EU geleerd worden hoe een hoogrisicoproduct als vis snel door de douane kan geloodst worden?

3. Arnout Coel

Arnout Coel sluit zich aan bij het pleidooi om bij de EU het debat te heropenen over steunverlening voor vernieuwing van de vloot, mits het behoud van de bestaande capaciteit.

Verduurzaming en innovering zijn sleutelbegrippen, maar ook het aantrekken van nieuwe arbeidskrachten is belangrijk. Klopt het dat de baggersector bij jonge zeevaarders meer in trek is dan de visserij?

De aquacultuursector pleit voor het aantrekken van investeringen en ook de visserij pleit hiervoor. Beide sectoren zien elkaar als aanvullend, maar het beleid moet toch rekening houden met het feit dat de huidige financiering mogelijk niet zal volstaan om tegemoet te komen aan een verhoogde bevraging.

4. Sofie Joosen

Sofie Joosen pleit voor het volledig heropenen van de lokale markten zodat voedingsmiddelen via de ambulante handel sneller hun weg kunnen vinden naar de consument. Niet alleen de voedingssector, maar ook de lokale besturen dringen hierop aan.

5. Bart Dochy

Bart Dochy verwijst naar de vaststelling dat de vis die in de retail aangeboden wordt, hoofdzakelijk van buitenlandse oorsprong is, met zalm uit Noorwegen en kabeljauw uit Denemarken als voornaamste vissoorten. In gespecialiseerde zaken wordt meer binnenlandse vis aangeboden als vers product en dus niet voorverpakt. Wat is de oorzaak van deze opsplitsing? Is het mogelijk om ook in supermarkten het aanbod van binnenlandse vis te verhogen?

De aquacultuursector is in een nieuwe fase gekomen waarbij het kweken van pootgoed en succesvol oogsten min of meer onder controle is. Hoe ziet de sector het verdere verloop in de voedselketen? Zal hiervoor voldoende afzet in de retail kunnen gecreëerd worden of wordt ook hier hoofdzakelijk op de versmarkt bij gespecialiseerde voedingszaken gemikt?

VII. Antwoorden van de sprekers

1. Hans Polet

Hans Polet herinnert zich dat er een dertigtal jaar geleden weinig sprake was van overleg en samenwerking. Intussen is dit volledig omgeslagen. De meest recente evolutie is de ontwikkeling van DBC waarbij de visserijsector en de aquacultuur in de meest brede zin in de blauwe economie worden opgenomen. Uiteraard heeft het beleid daar ook toe bijgedragen. Ooit stond in een beleidsnota dat verwacht werd dat ILVO en VLIZ gaan samenwerken, wat vervolgens tot een grote dynamiek heeft geleid. De overheid moet dit soort stimuleringen blijven doen, niet alleen met financiële incentives, maar ook vanuit doelstellingen en ideeën.

Het feit dat momenteel efficiënt kan gevestigd worden komt deels door de visbestanden die door een decennialang goed beleid grotendeels hersteld zijn. Een tweede aspect is de steeds beter wordende samenwerking tussen wetenschap, ngo's en de visserijsector.

De impact van COVID-19 op de visbestanden is momenteel moeilijk in te schatten. Er is gedurende een korte periode een afname geweest van de visserijintensiteit, wat een beter herstel van de visbestanden tot gevolg kan hebben. Maar er bestaan geen gegevens die dat nu al kunnen bevestigen. Dat zal moet blijken uit de wetenschappelijke adviezen die later zullen worden gepubliceerd. Daar moet aan toegevoegd worden dat het verzamelen van wetenschappelijke gegevens tijdens de coronacrisis niet evident was, zodat er toch wat ruis op het cijfermateriaal kan voorkomen. In die zin is het misschien aangewezen om bij het vastleggen van toekomstige vangstquota enige soepelheid aan de dag te leggen.

Europa streeft binnen het GVB naar een ecosysteembenadering. Visbestanden worden niet meer als een afzonderlijk geheel bekeken, maar in samenhang met het hele ecosysteem van wederzijdse beïnvloeding. Daarom moet het hele ecosysteem beheerd worden en niet een apart visbestand. Dit vraagt meer input van data. Visserijvaartuigen worden uitgerust met een platform voor datacollectie waarbij alle instrumenten aan boord en extra sensoren aan elkaar worden gekoppeld. Die real-time data worden doorgestuurd en wetenschappers kunnen er onmiddellijk mee aan de slag.

Met COVID-19 werd de digitalisering extra doorgedreven door nog meer gegevensuitwisseling via internet en door een verhoogde onderlinge communicatie tussen allerhande deelnemers aan de keten. Deze gegevensuitwisseling via internet smeekt om een verhoogde cyberveiligheid. Veilige en continue data-uitwisseling is een absolute voorwaarde voor de systemen die momenteel overal worden uitgebouwd. Dit moet een absolute prioriteit zijn voor het overheidsbeleid, niet alleen voor de visserijsector, maar voor de hele maatschappij.

In de komende maanden zal blijken hoe snel de bedrijven herstellen van de coronacrisis en in welke mate ze kunnen instappen in de cofinanciering van projecten in de aquacultuursector.

Het aarzelende begin van aquacultuur in het voorbije decennium ligt voor een stuk bij de zeer complexe regelgeving om commerciële initiatieven op te starten op land en op zee. Het MRP komt daar deels aan tegemoet, maar toch blijft het op administratief vlak erg moeilijk om aan land een aquacultuurbedrijf op te starten. En in het verleden is er in de mosselkweek ook een en ander fout gelopen qua management. Op basis van vorige ervaringen wordt alles nu veel efficiënter aangepakt.

Op wetenschappelijk gebied heeft de brexit tot op heden geen bressen geslagen. Er wordt voor het collecteren van data, uitwerken van adviezen en opvolgen van de visbestanden intensief samengewerkt met het Verenigd Koninkrijk. Het is essentieel dat deze samenwerking blijft bestaan en dat is wellicht ook geen strijdpunt. Het gevoelige punt van de brexit ligt in het al dan niet openstellen van visgronden voor EU-lidstaten.

2. Thomas Verleye

Thomas Verleye verwijst naar de opmerking dat de gemiddelde leeftijd van de recreatieve zeevisser relatief hoog is, en de vraag of dit geen impact heeft op het hervatten van de activiteiten na de coronacrisis. Dit aspect werd meegenomen in de georganiseerde bevraging en 40 procent van de vissers geeft aan de activiteiten te willen hervatten, en zelfs met een verhoogde intensiviteit. Weinig vissers spraken de intentie uit om de activiteiten na de crisis significant te verminderen. De coronacrisis is nog niet voorbij, maar op lange termijn zullen er dus vermoedelijk weinig gevolgen zijn voor de activiteiten in de recreatieve zeevisserij.

De vangstrapportering in de recreatieve zeevisserij is gebaseerd op vrijwillige zelfrapportering. Op dit ogenblik werken ongeveer driehonderd van de drieduizend vissers mee met het dataverzamelingsprogramma. Sommige vissers werken bewust mee in het kader van de duurzaamheid van de visserij, terwijl anderen bewust niet willen meewerken. De gerapporteerde vangsten zijn vermoedelijk wel betrouwbaar, omdat ook vissen worden aangegeven die eigenlijk niet bevestigd mogen worden, zoals bijvangst van ondermaatse zeebaars of tongvangst met een sleepnetvaartuig.

Op dit ogenblik wordt binnen het GVB enkel vermeld dat de recreatieve zeevisserij een significante impact 'kan hebben' op de visbestanden. Indien de recreatieve zeevisserij naast de commerciële visserij en de aquacultuur als een aparte entiteit binnen het GVB wordt opgenomen, kan ze ook beter gemonitord worden, met een betere opvolging van de visbestanden tot gevolg. In het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 werd reeds opgenomen dat de monitoring van de recreatieve zeevisserij noodzakelijk is. Met het oog hierop werd op het Departement Visserij, door VLIZ en ILVO, een evaluatie gemaakt van het dataluik binnen het EFMZV tijdens de vorige legislatuur, en werd geopperd om ook de recreatieve zeevisserijcomponent hieraan toe te voegen. Het monitoren van visbestanden alleen lijkt niet voldoende. Het is aangewezen om ook parameters op te nemen om het economisch belang van de recreatieve zeevisserij beter te kunnen inschatten, en dit zowel qua directe als qua indirecte toegevoegde waarde.

België is de enige lidstaat binnen de EU die geen commerciële kleinschalige vloot heeft naar Europese definitie, met vaartuigen onder 12 meter. Het kan een opportuniteit zijn voor de lokale economie, de korte keten en het kusttoerisme om in te zetten op een klein lokaal professioneel visserssegment. Ook met het oog op de brexit strekt vlootdiversificatie tot de aanbeveling. De werkgroep kustvisserij heeft hierover in 2017 reeds een voorstel geformuleerd dat kadert binnen het Vistraject. Misschien kan dit voorstel opnieuw worden onderzocht.

3. Emiel Brouckaert

Emiel Brouckaert merkt op dat er in tegenstelling tot het GLB voorlopig niet voorzien is dat er een nieuw GVB komt. Er is wel een evaluatie voorzien tegen 2022, maar zonder perspectief op een aangepast GVB. De recreatieve zeevisserij en DBC zullen bij de evaluatie zeker ter sprake komen, maar of en wanneer ze zullen opgenomen worden in een nieuw GVB valt nog af te wachten.

De doelstellingen van Vistraject worden uitgevoerd tot en met 2020, onder het convenant Visserij Verduurzaamt, met aandacht voor de kleinschalige visserij. De aandacht hiervoor kan eventueel nog worden opgevoerd in een volgend convenant met het formuleren van nieuwe doelstellingen, waarvoor reeds contacten worden gelegd met alle betrokkenen. Uiteraard kunnen nieuwe doelstellingen pas geformuleerd worden na de evaluatie van het huidige convenant.

Het klopt dat er binnen de EU grote weerstand is tegen steun voor vervangende vissersvaartuigen. België heeft een heel specifieke vloot, met een klein aantal vaartuigen die relatief groot zijn, gericht zijn op verre visgronden. Bij een kleine vloot is het gemakkelijk om alles perfect te controleren. Maar andere EU-landen hebben een grote vloot met veel kleine vaartuigen, en daar ligt de controle veel moeilijker. Europa vreest vooral een toename van de viscapaciteit, en als men in België vervangende vissersvaartuigen toelaat, zal die vraag ook in andere landen worden gesteld, waar het monitoren van de viscapaciteit moeilijker ligt. De enige mogelijkheid voor België ligt erin om aan te tonen dat heel sterk wordt ingezet op verduurzaming, op een perfecte monitoring, en dat externe controle op de ongewijzigde viscapaciteit welkom is.

De Vlaamse visserijsector kan zich vinden in de doelstellingen van de Green Deal, maar vindt dat er in de voorbereiding van de strategieën te weinig rekening wordt gehouden met de reeds geleverde inspanningen. De Vlaamse visserij loopt voorop in die richting en de Europese visserij in het algemeen heeft een erg lage ecologische voetafdruk die het combineert met een grote zorg voor verduurzaming en in stand houden van visbestanden.

De Rederscentrale is lid van de European Fisheries Alliance (EUF), met visserij-vertegenwoordigers uit de negen lidstaten die belangen hebben in de Britse wateren. Deze lidstaten stelden dat het behoud van de bestaande toegang tot de Britse wateren en van de bestaande vangstmogelijkheden noodzakelijk is voor de besteding van een duurzame visserij en als voorwaarde moeten gelden voor het afsluiten van een vrijhandelsverdrag. Dit maakt deel uit van de politieke verklaring die de partijen hebben ondertekend in het kader van het uittredingsakkoord. Er is voor de visserij van deze lidstaten geen ander alternatief. Het SALV-advies van 24 januari 2020 over een duurzaam akkoord voor de Vlaamse visserij post-brexite is hierover zeer duidelijk.

Het klopt dat in de grootwarenhuizen vooral buitenlandse vis wordt aangeboden: vaak kabeljauw en zalm. Volgens de GfK-analyses bij VLAM kijken consumenten vooral naar prijs en gebruiksgemak in de keuken. Deze soorten kunnen niet in voldoende mate worden aangevoerd door de Vlaamse beroepsvissers. Er lopen contacten met de retail en met VLAM om de Vlaamse producten beter te promoten, maar daarbij moet worden opgemerkt dat enkel kan geprobeerd worden om de consument te leiden naar vissoorten die momenteel minder goed in de markt liggen. Gelet op de visquota kan het aanbod van Belgische vis moeilijk verhoogd worden en blijft dit aanbod onvoldoende om aan de totale binnenlandse vraag te voldoen.

4. Sylvie Becaus

Het is moeilijk om de evolutie van de prijzen na de coronacrisis in te schatten, maar toch is *Sylvie Becaus* hoopvol. De horeca moet nog naar zijn normale peil groeien, markten moeten nog volledig opengaan, en veel mensen zullen kiezen voor een binnenlandse vakantie. Er mag dus verwacht worden dat de vraag nog zal stijgen, met een ondersteunend effect op de prijzen.

In het SALV-advies van 24 januari 2020 is duidelijk opgenomen wat de visserijsector wenst. Het jaarlijks onderhandelen naar Noors model van de toegang en

vangstmogelijkheden is haast onuitvoerbaar. In tegenstelling met Noorwegen waar slechts een beperkt aantal soorten bevestigd worden, gaat het in de Britse wateren over een veertigtal vissoorten waarover men jaarlijkse onderhandelingen zou moeten voeren.

De Belg consumeert op jaarbasis ongeveer 240.000 ton vis per jaar, mosselen inbegrepen. De Belgische vloot vangt ongeveer 20.000 ton. Het is dus onmogelijk om de volledige eigen behoeften te dekken. Maar toch is het problematisch dat de eigen vissoorten moeilijk in de grootwarenhuizen verkocht worden. De prijs is belangrijk, maar de Belg houdt ook van 'gemakkelijke vis' die panklaar en gefileerd wordt aangeboden en minder van 'moeilijke vis' zoals rog of pladijs. Minder gekende soorten blijven ook langer onverkocht, en moeten al eens weggegooid worden als de versheidsdatum verstreken is. Het komt er dus op aan om via VLAM meer diverse vissoorten op het binnenlandse menu te krijgen.

Vistraject kan in die zin nog worden verbeterd dat het momenteel hoofdzakelijk over de visserij op zich gaat, en het vervolg van de voedselketen aan land minder aan bod komt. Zonder twijfel moet dit in de toekomst evenwichtiger worden ingevuld.

De verschillende bestuurlijke niveaus staan elkaar soms in de weg om een geïntegreerde visie op de visserij te ontwikkelen. Voor de Vlaamse Visveiling zijn er zeven niveaus en acht verschillende instanties bevoegd.

Verscheidene bedrijven hebben gemeld dat het niet eenvoudig is om bankensteun in het kader van de coronamaatregelen te verkrijgen. Dat geldt vooral voor middelgrote kmo's. De generieke steun is voor grotere bedrijven een beetje mager, maar is voor kleinere bedrijven wellicht voldoende.

Voor de aqua- en maricultuur is het absoluut noodzakelijk om het hele Belgische netwerk te betrekken, inclusief kmo's en grote bedrijven, om ook hun kennis mee te nemen in de projecten. Er moet ook over gewaakt worden om geen grote stukken zee te laten monopoliseren, zodat op lagere termijn gegarandeerd kan worden dat meerdere spelers hun kennis kunnen aanbieden en innovatie niet wordt afgeremd.

De korte keten is uiteraard belangrijk, maar voor zowel de korte als de lange keten moet hetzelfde gelijke speelveld gelden om de vis te vermarkten.

5. Ann Overmeire

Met een breder politiek en maatschappelijk draagvlak bedoelde *Ann Overmeire* dat de symbiose die in de hele blauwe economie momenteel kan vastgesteld worden, nog niet volledig is doorgedrongen tot alle geledingen van de maatschappij. Sommige persberichten zijn eerder polemiserend, wat door sociale media wordt opgepikt en zich verder ontwikkelt in een negatieve spiraal die niet met de werkelijkheid overeenstemt.

Het behouden van een positieve samenwerking is haast even belangrijk als het verlenen van overheidssteun, want zonder samenwerking zullen innovatieve projecten de internationale concurrentie moeilijk doorstaan. Het ecosysteem van grote en kleine bedrijven die met elkaar en met de kennisinstellingen samenwerken, bestond nog niet toen de eerste projecten van aquacultuur werden ontwikkeld. Ze waren dan ook minder succesrijk dan momenteel het geval is. Expertise moet niet alleen verworven worden, maar ook gedeeld, verder op punt gesteld en continu opgevolgd worden door kennisinstellingen.

Vlaanderen heeft een goed beleid ontwikkeld om innovatie te ondersteunen, met onder andere steun van VLAIO voor innoverende bedrijven. Maar de toegangs-drempel ligt vooral in crisistijden nogal hoog. Voor pilootprojecten wordt in 25 procent steun voorzien, maar projecten op zee zijn per definitie erg duur. Dit maakt het voor kleinere en dus minder kapitaalkrachtige bedrijven haast onmogelijk om mee te stappen in projecten voor innovatie op zee. En er is ruimte binnen het Europese beleid rond staatssteun om de steunpercentages te verhogen.

De Green Deal biedt veel mogelijkheden voor DBC. Projecten als verduurzaming van het transport over water en zero emission shipping zullen met belangstelling worden opgevolgd.

De samenwerking met andere bedrijven beperkt zich niet tot Vlaanderen en België. DBC maakt deel uit van het European biomarine consortium dat een white paper heeft opgesteld met een aantal aanbevelingen voor het Europese beleid rond promotie van laagtrofische soorten, zoals mosselen en zeewier. Daarbij is het de bedoeling om ook financiering te verkrijgen voor het capteren van CO₂ en nutriënten als stikstof en fosfor die via de rivieren in zee terechtkomen. Op deze wijze kunnen aquacultuurprojecten ruimer worden toegepast dan enkel voor het kweken van voeding en kunnen dure investeringen op zee sneller worden teruggewonnen.

Bart DOCHY,
voorzitter

Jeremie VANEECKHOUT
Arnout COEL,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

DBC	De Blauwe Cluster
EFMZV	Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij
EFMZVA	Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en aquacultuur
EUFA	European Fisheries Alliance
EUMOFA	European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture Products
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GVB	gemeenschappelijk visserijbeleid
ICES	International Council for the Exploration of the Sea
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
MRP	Marien Ruimtelijk Plan
ngo	niet-gouvernementele organisatie
PECH	European Parliament Committee on Fisheries
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
SYMAPA	Synergy between Mariculture & Passive Fisheries
UGent	Universiteit Gent
VALDUVIS	valorisatie van duurzaam en dagvers gevangen vis
VIB	Vlaams Instituut voor Biotechnologie
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VMS	Vlaams Monitoringsysteem
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent